

ANGLISZTIKA ÉS AMERIKANISZTIKA

ANGLISZTIKA ÉS AMERIKANISZTIKA

Magyar kutatások az ezredfordulón

Szerkesztette

FRANK TIBOR ÉS KÁROLY KRISZTINA

TINTA KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, 2009

SEGÉDKÖNYVEK
A NYELVÉSZET TANULMÁNYOZÁSÁHOZ 94.

Sorozatszerkesztő:

KISS GÁBOR

Szerkesztette:

FRANK TIBOR ÉS KÁROLY KRISZTINA

A kötet megjelenését
az Amerikai Egyesült Államok
budapesti nagykövetsége támogatta
(SHU200-08-GR011A)

A címlapon Joseph Stella: The Bridge (1920-22) című festménye látható.
A mű a Newark Museum (Newark, New Jersey, USA) gyűjteményében található.

ISSN 1419-6603
ISBN 978 963 9902 22 0

© A szerzők, 2009
© Frank Tibor és Károly Krisztina, 2009
© TINTA Könyvkiadó, 2009

A kiadásért felelős
a TINTA Könyvkiadó igazgatója
Felelős szerkesztő: Temesi Viola
Műszaki szerkesztő: Bagu László

TARTALOM

Előszó.....	9
I. ANGOL NYELV ÉS SZAK	
ABÁDI NAGY ZOLTÁN	
Anglisztika–amerikanisztika a mai Magyarországon.....	13
BÁRDOS JENŐ	
Tanárképzési kontextusok különös tekintettel az angolra.....	33
HOLLÓ DOROTTYA	
Mérlegen az angol szak.....	51
KÖVECSES ZOLTÁN	
Az angol nyelv helyzete és a magyar politika. Azaz mit taníthat nekünk, magyaroknak a kognitív tudomány?.....	65
II. KULTÚRAKUTATÁS	
FEDERMAYER ÉVA	
A kritikai kultúrakutatás (cultural studies) transznacionális térhódítása avagy új fejlemények a kritikai kultúrakutatásban.....	75
TÚRY GYÖRGY	
A kritikai kultúrakutatásról és alkalmazhatóságáról. Problémafelvetés és esettanulmány.....	81
BÜLGÖZDI IMOLA ÉS KATÓ ESZTER	
Cultural Studies/Országismeret? Egy „rég-új” irányzat értelmezése és megjelenése az egyetemi oktatásban.....	89
III. SHAKESPEARE VILÁGA	
STRÓBL ERZSÉBET	
I. Erzsébet korai kultusza. A londoni koronázási bevonulás.....	99
HARGITAI MÁRTA	
Modern angol Shakespeare-fordítások.....	109
CSEPREGHY HENRIK	
Shakespeare a magyarországi középiskolai tankönyvekben.....	117
STREITMANN ÁGNES	
Multikulturális Shakespeare-filmek a magyar mozikban.....	123

N. STREITMAN KRISZTINA	
William Kemp híres morris tánca naplóján keresztül	133
NAJBAUER NOÉMI MÁRIA	
„Boldogok a békeszerzők”	
John Donne és Pázmány Péter a vallási türelemről	143
PETRŐCZI ÉVA	
Vázlatos helyzetjelentés az angolszász puritán irodalom magyarországi kutatásáról	153
 IV. IRODALOM ÉS POLITIKA	
SARBU ALADÁR	
Doris Lessing és a politika	161
ZERKOWITZ JUDIT	
Blake <i>Ó! Napraforgó</i> és Ginsberg <i>Napraforgó Szutra</i> forgásirányairól.....	173
KATÓ ESZTER	
Jöhet-e valami jó Dél-Afrikából?	183
 V. MŰALKOTÁS ÉS SZUBJEKTUM	
BOLLOBÁS ENIKŐ	
A valaki, a senki és a senkiből lett valaki. Szubjektivitás és szubjektíváció az amerikai irodalomban	193
SÉLLEI NÓRA	
A közönség szubjektumkonstrukciója Virginia Woolf <i>Felvonások között</i> című regényében – avagy Woolf „magyarul”	203
URBÁNYI ESZTER	
Szóra bírható alárendeltek. A társadalmi nemi, faji, etnikai és szexuális „másság” új felfogásai a kortárs elméletek tükrében	213
SZAKÁCS ESZTER	
Akarja-e magát a nőművész? A női test mint műalkotás a tengerentúlon és itthon	223
 VI. AMERIKAKÉP ÉS AMERIKAI ANGOL	
CSILLAG ANDRÁS	
Az amerikai országgép változásai.....	237
CZEGLÉDI SÁNDOR	
A multikulturalizmus alkonya? Nyelvi ideológiák és a hivatalos nyelv kérdése az Egyesült Államokban	247
FRANK TIBOR	
Birodalmi tudat és nyelvi infláció	257

VII. SZÓKÉPZÉS ÉS SZÓTÁR

BALOGNÉ BÉRCES KATALIN

- Modern szótagelmélet az angol nyelv jelenségeinek kutatásában:
a Szigorú CV-fonológia..... 271

MARTSA SÁNDOR

- Konverzió az angol szóképzésben..... 283

LÁZÁR A. PÉTER

- A szótár mint lista. Listázottság a mentális és a nyomtatott szótárban..... 295

VIII. SZÖVEGALKOTÁS ÉS MŰFAJKUTATÁS

MAGNUCZNÉ GODÓ ÁGNES

- Retorikus struktúra elemzés az érvelő esszé műfaji szerkezetének
meghatározásában..... 307

TANKÓ GYULA ÉS TAMÁSI J. GERGELY

- Az érvelő fókuszmondatok átfogó taxonómiája. Előtanulmány..... 319

KÁROLY KRISZTINA

- Szerzői jelenlét az angol tudományos szövegben. A nyelvpedagógia
feladatairól a stíluskompetencia fejlesztésében..... 333

JENEI GABRIELLA

- A referenciális kohézió elemzése korszerű megközelítésben..... 345

ZSUBRINSZKY ZSUZSANNA

- A kommunikatív mozzanatok fajtái az üzleti emailekben. Összehasonlító
elemzés..... 359

IX. NYELVTANULÁS ÉS NYELVI HÁTRÁNY

KORMOS JUDIT ÉS CSIZÉR KATA

- A felnőtt nyelvtanulók angol nyelvtanulási motivációja..... 373

DÁVID GERGELY

- A KER az idegennyelv-tudás mérésében: lehetőségek a nyelvvizsgák
illesztésében..... 383

KONTRÁNÉ HEGYBÍRÓ EDIT

- A siketek joga az angol nyelvhez..... 395

SARKADI ÁGNES ÉS KORMOS JUDIT

- A magyar diszlexiás diákok nyelvtanulási élményei és tapasztalatai.
Egy interjúkutatás tanulságai..... 405

X. AZ ANGOL NYELVŰ KULTÚRÁK A HAZAI FELSŐOKTATÁSBAN

KURDI MÁRIA

Írlandisztikai kutatások a hazai egyetemeken 417

JAKABFI ANNA

Kanada Stúdiumok az ELTE-n 1979 és 2007 között. Történet és emlékezet..... 427

HOLLÓ DOROTTYA

Ausztrál Stúdiumok az ELTE Angol-Amerikai Intézetében 433

A kötet szerzői 439

ELŐSZÓ

Az „Anglisztika és amerikanisztika – Magyar kutatások az ezredfordulón” c. tanulmánykötet az Eötvös Loránd Tudományegyetem Angol-Amerikai Intézetének 2007. november 13-14-én rendezett konferenciájára épül. A konferencia a Magyar Tudományos Akadémia által szervezett Magyar Tudomány Ünnepeinek 2007. évi rendezvényei között szerepelt. A tanácskozást abból az alkalomból is szerveztük, hogy Intézetünk közel két évtized után a XIV. kerületi Ajtósi Dürer sorról beköltözött az ELTE BTK Trefort-kerti központjába, a budapesti VIII. kerületi Rákóczi út 5. szám alá.

Kötetünk célkitűzése annak felmérése és bemutatása, hogy mi az angol nyelv, illetve az anglisztika-amerikanisztika kutatási területeinek mai helyzete, feladata, lehetősége Magyarországon, és ehhez kapcsolódva, értelemszerűen, a világban. Törekvésünk, hogy a magyar anglisztika és amerikanisztika különféle részterületeinek új és fontos tudományos elméleteit, kutatási témáit, gyakorlati eredményeit a szélesebb hazai nyilvánosság elé tárjuk, s minél láthatóbbá tegyük.

Egyik fő célunk, hogy a Magyarországon, illetve szűkebben Egyetemünkön folyó anglisztikai-amerikanisztikai kutatásokat a lehető legszélesebb körben ismertté tegyük, s így olyanok is megismerjék az Intézetünkben és a hazai rokonintézményekben folyó tudományos munkát, akik egészen más kutatási területen dolgoznak.

Az anglisztika-amerikanisztika az elmúlt két évtizedben robbanásszerűen fejlődött világszerte és idehaza is. Ez a hatalmas szakterület, amelyre korábban, egy évszázadon át az „angol nyelv és irodalom” megjelöléssel hivatkoztunk, mára számos új diszciplína mentén, egyre szakszerűbben tagolódott, új részterületek alakultak ki, más hangsúlyokkal és más arányokkal. A hazai kutatás számos területen sikerrel igyekezett lépést tartani a nemzetközi tudományossággal, s a nálunk hasznosított szakirodalmi anyag, bizvást mondhatjuk, lépést tart a legkorszerűbb külföldi mintákkal. Ha a könyvtári és ösztöndíjviszonyok nehezítik is egyenrangú részvételünket a nemzetközi tudományos életben, kérdéseink már sokszor egyenrangúak, s olykor válaszaink is azok. Kötetünk tanúskodik róla, hogy hány új kutatási ötlet indul el magyar műhelyekből, hazai kutatóktól, és ez különösen igaz például a nyelvtanítás/nyelvtanulás módszertana, az alkalmazott nyelvészet és a nyelvpedagógia területén. Ez logikus, hiszen Magyarország még mindig előtte áll egy második nyelv elsajátításának, amelynek révén szellemileg is integrálódhatnánk az egyre inkább angolul beszélő, új Európába. A nyelvelsajátítás komplex kérdésköre tehát érthető módon előtérbe került ebben a kötetben is, de nem a tradicionális anglisztikai részterüle-

tek rovására. Öröm látni, hogy különösen fiatal munkatársaink milyen biztonsággal mozognak a modern irodalomfelfogás, a kritikai kultúrakutatás, a nyelvészeti műfajkutatás, az irodalmi műalkotásra vonatkozó elméletek világában, s hogy emellett tovább élnek azok a nálunk nagy hagyományú területek is, mint a Shakespeare-kutatás, az irodalom és a politika közötti kapcsolat, illetve az országimázs változásai. A kötet tiszteleg az új brit irodalmi Nobel-díjas, Doris Lessing életműve előtt.

A kötetnek célja a Nagy Britanniától és az Egyesült Államoktól távol kialakult angol nyelvű kultúrák és ezek kutatásának bemutatása is. Az utolsó fejezetben található rövid szemle számba veszi, hogy mi történt az elmúlt húsz esztendőben az ausztrál, az ír és a kanadai stúdiumok területén, az oktatásban és a kutatásban egyaránt. Ezzel jelezzük, hogy a hagyományos diszciplináris megnevezés: „anglisztika és amerikanisztika” már most idejéért, hiszen az angol világnyelv lett, s az angol nyelvű kultúrák behálózzák az egész földgolyót.

E tudatosan magyar nyelvű kötetnek nem titkolt célja, hogy segítse a zömmel angolszász fogalmi apparátus megmagyarítását, s az angol-amerikai kultúrák fokozottabb integrálását a magyar szellemi életbe. Nem nézhetjük tétlenül, hogy a külföldi eszmeáramlatok, tudományos eredmények egyszerűen magyar helyesírással átírva ömöljenek be a magyar tudományos köznyelvbe. Lehet, hogy ez ebben a kötetben sem sikerült maradéktalanul, de a szerzők és a szerkesztők törekedtek e tudatos hídszerep vállalására.

Szerte az országból jelentkeztek előadók a konferenciára, akik így e kötet szerzői lettek. Mesterek vagy tanítványok, az utóbbi két évtized doktori képzésének résztvevői. Egyes esetekben valóságos iskolák alakultak ki, a mi intézetünkben, Debrecenben, Szegeden és másutt is, és mostanra ezek az iskolák látványos termékenységgel járulnak hozzá a hazai szakembergárda folyamatos utánpótlásához. Sokan a kötet szerzői közül tartós külföldi ösztöndíjakkal mélyíthették el szakismereteiket, igazolva az ösztöndíjak rendkívüli fontosságát, a nemzetközi csereprogramok kulcsszerepét a mi területünkön.

A kötet szerkesztői és szerzői köszönetet mondanak az Amerikai Egyesült Államok budapesti nagykövetségének munkájuk nagyvonalú segítségével (a támogatás kódszáma: SHU200-08-GR011A). Hálásak vagyunk a Tinta Könyvkiadónak és igazgatójának, Kiss Gábornak, aki kezdettől fogva felkarolta ezt a vállalkozást, és a kötet kiadásával munkatársainkat szakmai nyilvánosságához segítette. Külön köszönettel tartozunk Mandl Orsolyának és Kissné Temesi Violának a rendkívül alapos kiadói szerkesztőmunkáért.

Budapest, 2009. augusztus

Frank Tibor és Károly Krisztina